

Pregled rada HBSD-a u 2005. godini

Hrvatski biospeleolozi ni u 2005. godini, blago rečeno, nisu mirovali. Radna godina počela je već nekoliko dana nakon Nove Godine. Od 5. do 10. siječnja istraživali su šire područje NP Krka. U kanjonu Krke posjetili su špilje Miljacka II i Špilju kod mlina (Miljacka IV); u obje su nađeni novi kanali. U kanjonu Čikole posjetili smo Toplu peć, potom jamu Staru Jametinu u Punčkoj dragi, špilju Škarin Samograd kod Pokrovnika, špilju Tradanj kod Zatona i špilju Tavnica koja je zanimljiva zbog isklesanih kamenih vrata postavljenih u ulaznom dijelu. Neizostavan je bio i obilazak Martine jame zbog koje je promijenjena trasa autoceste. Istraživanja su obavljena i u špilji Golubnjači kod Žegara, Trišića jami i jami Drenovači. U svima su mjereni mikroklimatski parametri, skupljana je kopnena i vodena fauna te je snimljena bogata foto i video dokumentacija.

Područje NP Krka istraživano je po drugi put od 19. do 22. srpnja. To je istraživanje bilo usmjereno na speleoronjenje i snimanje vodene faune. Speleoronioci Branko Jalžić i Anđelko Novosel zaronili su u Jami nasuprot Torka, Špilji Miljacki I i Jami pod Orljakom. Snimljena je foto i video dokumentacija. Rezultat snimljenog videomaterijala je 11-minutni film Marka Lukića i Anđelka Novosela prikazan u Šibeniku na Simpoziju »Rijeka Krka i NP Krka« 6. listopada i na skupu hrvatskih speleologa u Kamanju 26. studenog 2005.

U siječnju je istraživana podzemna fauna u Jami na Punta Kurenta i Romualdovoju špilji u Limskom kanalu. Početkom veljače nastavljena su istraživanja Medvjede špilje na otoku Lošinju.

Od 10. od 13. veljače istraživali smo na toplom jugu. Osnovni cilj bila je Špilja Šipun u Cavtatu. Špilja i teren do mora topografski su snimljeni, skupljana je kopnena i vodena fauna, snimljen je fotom i videom kopneni i podvodni dio, uzorkovana je voda za analize te crtan podvodni dio špilje. Rezultat je video razglednica Špilje Šipun koja je trenutno u izradi. Za vrijeme ovog istraživanja posjećena je Špilja Karle u Gružu i Močiljska špilja kod Osojnika.

Na trodnevni obilazak anihijalnih speleoloških objekata krenuli smo 17. ožujka radi skupljanja uzo-

raka planktona i drugog biološkog materijala te uzoraka vode za analize. Speleoronioci Branko Jalžić i Alan Kovačević zaronili su u Jami pod Orljakom (Zaton, Šibenik), Jami Nozdarici (Otok Murter), Špilji Kukurici (Pag), Katinjoj špilji (Pag), Jami na Gajcu (Pag) te u Medvjedoj špilji na Lošinju.

Od 1. do 4. travnja istraživali smo na otoku Hvaru. Ronili smo u špilji Živa voda kod Bogomolja, posjetili najdublju jamu na otoku, Kraljevsku jamu, u kojoj je doctan spoj između ulazne vertikale i velike dvorane. Istraživan su i Špilja u Sv. Nedelji, Špilja pod Kapelu, Markova jama i Grapčeva špilja.

U okviru programa »Izradom biospeleološkog katastra, edukacijom i popularizacijom do zaštite živog svijeta podzemlja Hrvatske« od 30. travnja do 8. svibnja, intenzivno je istraživano područje srednje Dalmacije. U tu svrhu radili smo u brojnim tipskim nalazištima. Istraživane su: Špilja kod Vilišnice (Biograd), Špilja Svetog Filipa i Jakoba koja je zatvorena čeličnim rešetkama i unutar koje je kapelica, Špilja Bilosoja unutar samostana Sv. Ante u Trogiru s uzidanim zidom, s vratima na ulazu i šternom za vodu ukopanom u podu špilje. Oko Dugopolja smo posjetili Špilju Trojamu, Maklutaču i Đuderinu špilju, koja je aktivni ponor. U Okrugu Gornjem na otoku Čiovu potražili smo Grotu špilju (Baretinu špilju). Saznali smo da je zatrpana i prilično opustošena te vjerojatno služi kao septička jama. Istraživali smo i Grizeljevu špilju na Svilaji, Malu i Veliku Zečicu kod Labina, Izvor i ponor u Blacama, Zubanovu jamu kod Muća, špilju Lokvinu kod Sedlara na Moseču i Veliku špilju kod Sutine. Na Mosoru smo posjetili špilju Ledenicu i Snježnicu pod Ljubljanom, a na Kozjaku Jamu pod Velikim Kraljcem i Malim Kraljcem, Veliku i Malu Birnjaču, te Golubinku. Istraživali smo špilju Jarebinku i Golubinku kod Vučevice, jamu Zvonaricu na Visokoj kod Sinja i Vranjaču kod Velića. Veliku pomoć u terenskom radu pružili su nam članovi SO HPD »Mosor« Goran Gabrić i Marin Glušević, te im i ovom prilikom zahvaljujemo.

Od 28. do 31. svibnja pratio je član HBSD-a Marko Lukić slovačke kolege biospeleologe na istraživanju područja oko Grebca u Hercegovini (BIH). Tom su prilikom posjetili pećine Kali, Mrcine i Poganjaču te špilje Debelin, Staru Đurkovinu i Novu Đurkovinu. Sve špilje su većih dimenzija te su izra-

Topografsko snimanje Špilje kod Ljubača

foto: H. Bilandžija

zito lijepo ukrašene. Skupljan je biološki materijal, mjereni su mikroklimatski parametri i izrađena je fotodokumentacija.

Na području Like, Ličke Plješevice i okolice istraživali smo od 18. do 26. lipnja te posjetili 12 speleoloških objekata i 6 izvora: Dumenčića špilju, Kukuruzovićevu špilju, Barića špilju i špilju Smrzlinku kod Ličkog Petrovog sela, šilju Krčevinu (Capačušu) kod Nebljusa u kojoj su nađene kosti špiljskog medvjeda, špilje Prijčić i Rastovaču (Pušik) u kanjonu Sklop kod Gornjeg Srba (rječica Srebrenica), špilju Snježnjaču, Hrnjakovu špilju, Šarića jamu na Risovcu, Vukovu špilju i izvor Nežić (tada presušio), špilju Čavle kod Muškovaca, izvore Dubanac, Gutešino vrelo i Ledenik (kaptiran) kod Bruvna. Branko Jalžić je ronio u izvoru Une i u izvoru Dubancu gdje je dosegao dubinu od 28 m. Na Plješevici smo tražili neke jame koje su ucrtane na karti, ali ustanovljeno je da su to vrtarče.

Istraživanje Jame Vrtare male kod Dramlja (Crikvenica) započeto je početkom srpnja 2005. u suradnji s Upravnim odjelom za javne potrebe u Crikvenici. Istraživana je nekoliko puta tijekom godine; topografski snimljen, prostor i životinje su dokumentirani fotom i videom, sakupljen je biološki materijal, postavljene su vodene i kopnene zamke, izmjereni mikroklimatski parametri, a speleoronjenja i paleontološka istraživanja polučila su značajne nalaze.

Biospeleološki i speleoronilački su istraživani anhialini objekti u Jami na Punta Kurenta kod Rovinja, gdje nam je pomagao speleolog Boris Vučković-Haber, Urinjskoj špilji kod Rijeke, gdje su nam pomagali speleoronilac Igor Mrkanjević i drugi članovi SU »Estavela«, te špilji na Punta Ert kod Jadrana.

Na sljedećem velikom terenskom obilasku od 13. do 27. kolovoza posjetili smo 19 speleoloških objekata i 13 izvora. Sve je počelo na izvorištu rijeke Cetine, gdje je održan ljetni logor SO »Željezničara«. S kolegama iz SU Estavela posjetili smo Špilju Kotlušu, a Branko Jalžić i Igor Markanjević ronili su u »Velikom sifonu« u Gospodskoj špilji do 37 m dubine. Uočen je nastavak kanala, ali je zbog složenosti urona ronjenje prekinuto. U istoj špilji je Predrag Rade ispenjao jedan upitnik. B. Jalžić je ronio i u Rudelića špilji, u sifonu desnog kraka i otkrio nastavak

kanala. U okolici Sinja i Vrgorca posjetili smo izvore Veliki Rumin, Grab i Vučju, a B. Jalžić je ronio u izvoru Rude i izvoru Stinjevcu u narodu poznatom pod imenom Buk. Istraživane su bile špilje Dragića pećine I i II, špilja Vodena peća na Dinari, špilja kod izvora Rude, tunel Orlovac I, jama Velika Betina u Kokorićima, kaverna u tunelu Polje Jezero-Peračko blato u kojoj su fotografirane kolonije mnogočeti-naša *Marifugia cavatica* i primjerci školjkaša *Congerina kusceri*. Dalje se istraživanje seli na sam jug Hrvatske. Prvi objekt na popisu bila je špilja Šipun u Cavtatu u kojoj B. Jalžić roni, zatim Glogova jama i špilja Jezero na Snježnici, Đurovića špilja kod aerodroma Čilipi, Runjovača jama kod Čilipa koja je na dubini od 10 m zatrpana glomaznim otpadom i smećem te Kaverna u tunelu u Konavoskom polju dugačka pedesetak metara. U Konavoskom polju posjetili smo izvore Ljutu, Kladenac, Zvekavicu, Malo vrelo, Veliko vrelo, Vodovađu, Klimor i Dobru vodu s ciljem skupljanja vodene faune. Na području samoga grada Dubrovnika nacrtana je špilja Karle u Gružu. Istraživana je i špilja za Gromačkom vlakomu kojoj su ispenjana tri upitnika, a u najdonjoj vodenoj etaži ustanovljeno je da je sifon zapravo polusifon, iza kojeg se vidi daljnji prostor. U blizini sela Gromače posjetili smo još i špilju Aragonku, a špilju kod Ljubača topografski je snimljena. S ovim je završen prvi dio terenskog rada, kojem je zadatak bio, osim sakupljanja faune, mjerenje mikroklimatskih parametara, fotografiranje i postavljanje kopnenih i vodenih zamki (od kojih su neke postavljene speleoronilačkim tehnikama) za špiljsku faunu. U sljedećem terenskom radu su svi objekti u kojima su postavljene zamke još jednom posjećeni radi njihovog vađenja. Tom je prilikom u Glogovoj jami na dosadašnjem dnu otkriven novi kanal.

U Kokorićima smo bili gosti gospodina Zvonka Prvana koji se zalaže za oživljavanje cijelog kraja.

Od 18. do 25 rujna istraživali smo šire područje NP Plitvička jezera. Baza je bila u šumarskoj kući u Čorkovoj uvali. Zbog opasnosti od mina bio je dio terena sa zanimljivim objektima nažalost nepristupačan. Istražili smo 24 speleološka objekta, među njima jamu Magazin, Rodića špilju (topografski je snimljena), Lijevu i Desnu jamu kod Poljanka, jamu Jamaču, jamu kod Sertić poljane, jamu kod ušća Plitvice, Radićevu špilju, špilju pod Opaljenim vrškom, Ledenicu u Čudinoj uvali, špilju Golubnjaču iznad Homoljačkog polja, jamu kraj ceste u Plitvičkom klancu, jamu pod Biljevinom, Slavkovu jamu te Kostelčevu i Gornju Kaluđerovu špilju (Novakovićeveu pećinu) iznad Velikog slapa u kanjonu Korane. Posjetili smo izvor Plitvice i ulaz u jamu Čudinku na Maloj Kapeli (najdublju jamu na područja Parka), a našli smo i zarušeni ulaz u Špilju u Homoljačkom polju (potrebno je kopati). Ulazna vertikala u Jami pod Opaljenim vrškom (Mala Kapela) je nakon nekoliko metara zatrpana urušenim stablima i drugim materijalom. Zadnji vikend pridružili su nam se kolege iz Speleološkog kluba Samobor. S njima smo istražili špilje u kanjonu Korane: Veliku pećinu, špilju Šupljaru, špilju Milke Trnine, špilju Golubnjaču i Mračnu pećinu. Janečekova špilja na Labudovačkoj barijeri kod Gornjih jezera nije nađena. Zadnji dan smo posjetili Jamu kod Prijeboja 1 i Jamu kod Prijeboja 2.

Sredinom rujna posjetili smo područje Brezovca iznad Knina, gdje smo posjetili Jamu na Kornji, Kosilovu jamu i ulaz u jamu na Badnju.

Nakon kišnih Plitvica od 1. do 6. listopada, uslijedio je sunčani Vis. Smještaj nam je ljubazno pružila gospođa prof. dr. Paula Durbešić u svojoj kući uz more u mjestu Brguljcu. Na otoku Biševu topografski smo snimili i istražili jamu Jezero na Gatuli i Medvjedu špilju, a na Visu Kraljčinu špilju kod Oključne blizu grada Komiže. Ostali objekti koje smo posjetili jesu: Jama Supurina kod Komiže u kojoj je B. Jalžić ronio, špilja Tanki rot i Mramorna špilja kod Podhumlja, Jama u Dračevom polju, Tövetova jama, Titova špilja i Špilja K4 uz novu cestu od Komiže prema Visu. Na povratku u Zagreb posjetili smo špilju Mandalinu

unutar vojarne Bribirskih knezova u Šibeniku, u kojoj je B. Jalžić ronio.

Od 11. do 24. studenog istraživano je 15 objekata na području PP Biokovo: špilja Svetica na prijevodu Dupci (ima kameni zid, a zanimljiva je i arheološki), Jama na Dovnju, Brikinjava špilja, Bošak jama u kojoj su pronađeni novi prostori, prekrasno zasigana Jama za Supinom (Jama Dvije sise), Gradska spila, Samogorska i Matijaševa špilja, a rekognoscirana je Velika jama iznad Župe i nađen još jedan jamski ulaz. U okolici Zagvozda posjetili smo Veliku i Malu špilju na Bukovcima, špilju na Mrždolcu, Raputinovu špilju u Rastovcu i jamu u Čikešima. Na području Nevistinih stina posjetili smo jamu Jaminu i jamu pod Prozorčićem (Jama 180).

Tijekom ljeta članovi HBSD-a gostovali su na sljedećim ekspedicijama: Rakovica 2005 (organizator DDISKF, Zagreb), Šverda 2005 (organizator SU Estavela, Kastav), Južni Velebit 2005 (organizator SK Samobor, Samobor), Crikvena 2005 (organizator SO HPDS Velebit) i Istraživački kamp Vjetrenica 2005 (organizator SU Ravno).

U okviru ekspedicije Crikvena 2005, članovi HBSDa sudjelovali su i u istraživanju jame Velebite, pri čemu su fotografirane i videodokumentirane pijavice *Croatobranchnus mestrovi*, skupljana je fauna i mjereni su mikroklimatski parametri.

Dovršena su biospeleološka istraživanja na području PP Medvednica, a 2005. godine su u sklopu 8 terenskih istraživanja istraživana 25 prirodna i umjetna speleološka objekta i izvora. Ističemo sljedeće objekte: Veliku peć kod Kašine, Židovske jame kod Stubice, izvor-špilju Jambrišakovo vrelo, tunele u Markuševcu, rudnike Zrinskih, Francuske rudnike

Potraga za biološkim materijalom u Jami 2 kod Velikih Brisnica

foto: M. Pavlek

I–IV, Kosićev ponor, Tisin ponor (zatrpan), špilju Medvednicu i dr.

Špilja Veternica je istraživana tri puta od siječnja do ožujka 2005., čime je završen projekt biospeleološkog istraživanja. Prilikom istraživanja 16. siječnja 2005. sniman je prilog za pauzu između skijanja za Svjetski skup na Sljemeni. Emisija je bila prikazana na HTV-u 20. siječnja 2005. Voditelj snimanja bio je Joško Martinović, a snimani su šišmiši i brojni beskralješnjaci. U listopadu i studenom proveden je dva puta monitoring beskralješnjaka u špilji.

Na području PP Žumberak–Samoborsko gorje istraživali smo u suradnji s SD Samobor i sakupljali faunu četiri puta tijekom 2005. (od travnja do studenoga) u Pečenjevki, Palovici i Bedari.

U suradnji s DDISKF-om krajem godine je dodatno ekološki i biospeleološki istraživana Đurovića špilja kod Čilipa.

U sklopu projekta »Izradom biospeleološkog katastra, edukacijom i popularizacijom do zaštite živog svijeta podzemlja Hrvatske 2« posjećeni su brojni speleološki objekti i izvori diljem Hrvatske: Špilja u Mekoti (Košare, Tounj), špilja Stražbenica (Šibenik), izvor Krupe (Obrovac), ponor Ambarac (Oštarije), Josipova jama ili Jama u Staroj Sušici (Stara Sušica, Ravna Gora), Privis jama ili Vodotečna jama (Bosiljevo), špilja Pećina kod Ličkog Lešća, Rabakova špilja (Ročko polje, Istra), špilja kod Premanture (Pula), izvor Monte Grande u vo-

jarni u Puli, izvor u Ulici Žudeki (Pazin), izvor-špilja Sitnica (Žudetici, Istra), jama Rastovača (Zaton, Obrovac), jama iznad Kugine kuće (srednji Velebit), Ivina jama (Vukelići, Krasno), jama Vrtlina (Ljubotići, južni Velebit), Jama II kod Velikih Brisnica (Jurjevo, sjeverni Velebit), te mnogi objekti u sklopu već spomenutih terena.

Osim terenskih istraživanja, članovi HBSD-a proveli su brojne promotivne i edukativne aktivnosti, održali predavanja i objavili brojne publikacije, od kojih ističemo sljedeće.

Početak godine aktivno smo u suradnji s Gradom Dubrovnikom, odnosno Upravnim odjelom za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, radili na organizaciji izložbe Stopama gromačkog pračovjeka – Život u podzemlju dubrovačkoga krša, koja je 24. studenoga 2005. preseljena u prostor Gradskog muzeja Karlovac. Na konferenciji za tisak, održanoj 1. ožujka 2005. u prostorijama biblioteke HPM-a, predstavili smo znanstveni rad »Three new species and one new genus of ultraspecialized cave dwelling Leptodirinae from Croatia (Coleoptera, Cholevidae)«, objavljen u časopisu *Natura Croatica*, u kojem su opisani novi rod špiljskih kornjaša i tri nove vrste iz Hrvatske, te već spomenuti katalog izložbe. Najzaslužniji za otkriće ovog roda i novih vrsta, te koautor rada, je član HBSD-a B. Jalžić. Na Danima Biokova u Knjižnici Medveščak je R. Ozimec 16. lipnja 2005. održao predavanje Špilje Biokova i njihova fauna, a na godišnjoj skupštini Hrvatskog entomo-

Vodenjak u Jami 2 kod Velikih Brisnica

foto: M. Pavlek

Špilja Vodena peća

foto: M. Pavlek

loškog društva 28. lipnja 2005. isti je predavač održao predavanje Fauna i ekologija lažištipavaca (Pseudoscorpiones) Hrvatske.

Od 21. do 25. kolovoza 2005. u Beču je održan 40th European Marine Biology Symposium – Vienna, na kojem je osobno sudjelovao V. Jalžić. Predstavili smo se predavanjem Ecology of an anchialine cave in the Adriatic Sea with special reference to thermal regime (B. Jalžić) i posterom New natural research of Medvjeda špilja (The Bear Cave) on the island of Lošinj (Croatia) (B. Jalžić, K. Miculinić, V. Jalžić). Na Simpoziju »Rijeka Krka i Nacionalni park Krka« od 5. do 8. listopada 2005. sudjelovala je brojna ekipa HBSD-a sa sljedećim predavanjima: Špiljska fauna NP »Krka« (B. Jalžić, R. Ozimec, J. Bedek, D. Hamidović, R. Slapnik, M. Franičević, M. Lukić, H. Bilandžija, M. Pavlek), Fauna lažištipavaca (Pseudoscorpiones) šireg područja NP »Krka« (R. Ozimec), Fauna jednakožnih rakova (Isopoda) šireg područja NP »Krka« (J. Bedek) i Speleološka istraživanja područja izvorišta Miljacka (B. Jalžić), te filmom Špiljska fauna NP »Krka« (M. Lukić). Na 14. međunarodnom speleološkom kongresu u Grčkoj (14th International Speleological Congress, Athens - Kalamos) od 21. do 28. kolovoza 2005. sudjelovao je član društva R. Ozimec kao koautor s radom

Recent research into Vjetrenica and the current view of the cave regarding its candidature for the World Heritage List. Na Znanstveno-stručnom skupu istraživača krša Žumberačke gore, koji je u organizaciji SK Samobor održan u Bregani 15. listopada 2005., osim što je u radu Organizacijskog odbora sudjelovalo nekoliko članova društva, održali smo ova tri predavanja: Špiljska fauna kopnenih jednakožnih rakova (Isopoda terrestria) PP Žumberak–Samoborsko gorje (J. Bedek), Biospeleološka analiza PP Žumberak–Samoborsko gorje (R. Ozimec, T. Rubinić, J. Bedek) i Rod Machaerites Miller, 1855 (Staphylinidae, Pselaphinae) u Hrvatskoj (R. Ozimec). U organizaciji PP Medvednica 4. studenoga 2005. u Planinarskom domu Glavica održali smo tri predavanja: Ekološka analiza i inventarizacija faune prirodnih i umjetnih speleoloških objekata PP Medvednica (R. Ozimec i J. Bedek), Fauna špilje Veternice (R. Ozimec) i Šišmiši špilje Veternice (D. Hamidović i P. Žvorc). U sklopu Međunarodnoga znanstvenog skupa Prometna povezanost Hrvatske s Europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja SZ Hrvatske održanog u Varaždinu 10. i 11. studenoga

2005. član društva R. Ozimec predstavio se s radom i predavanjem Prirodni i umjetni speleološki objekti sjeverozapadne Hrvatske, njihov ekološki značaj i turistički potencijal.

Na 6. skupu speleologa Hrvatske u Kamanju održanom 25. – 27. studenoga 2005. sudjelovalo je više članova HBSD-a, a održana su dva predavanja: Biospeleologija špilje Veternice u PP Medvednica (R. Ozimec, J. Bedek) i Novija biospeleološka istraživanja špilja i jama dubrovačkog zaleđa (D. Basara, J. Bedek), te prikazan film Špiljska fauna NP Krka (M. Lukić). Na Okruglom stolu »Veternica, prošlost, sadašnjost, budućnost«, koji je organizirao Centar za kulturu i obrazovanje Susedgrad 14. prosinca 2005., održala je J. Bedek predavanje Špiljska fauna Veternice u PP Medvednica (R. Ozimec, J. Bedek).

Krajem 2005. godine publicirano je nekoliko važnih biospeleoloških znanstvenih radova u kojima su aktivno sudjelovali članovi HBSD-a. Dr. F. Kršinić opisao je dva nova roda podzemnih kalanoidnih kopepodnih rakova iz anhijalinih objekata naših otoka. Opet je najzaslužniji za otkriće ovih vrsta bio B. Jalžić koji neumorno roni u topljivim anhihalinim objektima širom Hrvatske i skuplja faunu. Dr. D. Ubick i R. Ozimec ponovo su opisali i ustanovili neotip monotipskog roda i vrste lažipauka *Lola insularis* s otoka Hvara.

HBSD je ove godine pomogao pri izlaženju i bio suizdavač stručnog speleološkog časopisa *Subterranea Croatica* za broj 4 (srpanj 2005) i 5 (prosinac 2005). Glavni urednik, Hrvoje Cvitanović, te članovi Uređivačkog odbora T. Kovačević i R. Ozimec također su članovi HBSD-a. U ovim brojevima objavljeno je više članaka speleološko-biospeleološke tematike, od kojih ističemo: Močiljska špilja (R. Ozimec & H. Cvitanović), Rasprostranjenost troglobiontnih piževa iz roda *Zospeum* Bourguignat 1856 (Gastropoda, Carychidae) na području krša Hrvatske (R. Slapnik), Hrvatsko biospeleološko društvo u 2004. godini (D. Hamidović), Speleološka i biospeleološka istraživanja špilje Šipun kod Cavtata (R. Ozimec), Preliminarna biospeleološka analiza područja Šverde, Zapadni Gorski kotar, Primorsko-goranska županija, Hrvatska (R. Ozimec), te biospeleološki izvještaj o istraživanju jame Velebite koji je napisala J. Bedek, a objavljen je u okviru članka Speleološka ekspedicija Velebita 2006 (D. Bakšić).

Surađivali smo kod izdavanja 10. broja Godišnjaka grada Korčule i u njemu objavili rad Speleološka i biospeleološka istraživanja otoka Korčule i Badije u 2004. godini (R. Ozimec, M. Pavlek).

Predsjednik društva, R. Ozimec, je 2005. godine kao član užeg uredništva časopisa *Meridijani* promovirao u njemu biospeleološku tematiku. Ističemo ove priloge: Istraživanje bioloških fenomena

– Špilja Šipun kod Cavtata i Nove vrste špiljskih kornjaša iz Hrvatske – Opisan Velebitski šetač i novi strašni Hrvatski podzemljak.

Brojne članke s biospeleološkom tematikom objavljivali smo i u drugim časopisima, kao što su: *More* i njegova posebna edicija *Biseri Jadrana*, međunarodnom željezničkom časopisu *EuroCity*, *Eko revija*, *Makarska rivijera*, *Speleolog* i drugi.

Konačno, ove je godine nekoliko članova društva steklo akademske titule. Tako je dosadašnja tajnica društva Danijela Hamidović stekla magistarsku titulu biologa-ekologa radom *Eholokacija i oblik krila dugonogog šišmiša *Myotis capaccinii* (Bonaparte, 1837) (Mammalia, Chiroptera)*, kao i predsjednik društva Roman Ozimec radom *Fauna i ekologija lažištipavaca (Pseudoscorpiones) Hrvatske*. Diplomom biologa-ekologa stekla je Helena Bilandžija radom *Ekološka i morfološka obilježja te biogeografija slatkovodne podzemne spužve *Eunapius subterraneus* Sket i Velikonja (Spongillidae, Demospongia)*.

Jana Bedek, Branko Jalžić, Marko Lukić, Roman Ozimec i Martina Pavlek

NAJVAŽNIJE PUBLIKACIJE

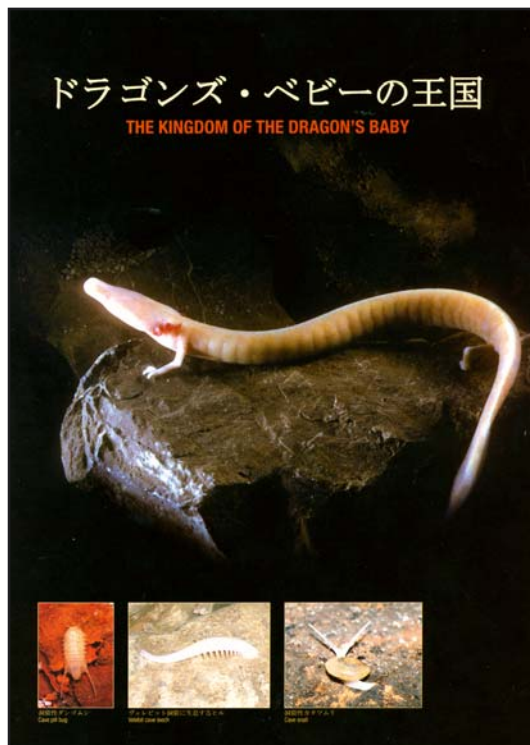
- CASALE, A., GIACHINO, P. M., JALŽIĆ, B., 2004: Three new species and one new genus of ultraspecialized cave dwelling Leptodirinae from Croatia (Coleoptera, Cholevidae). *Nat. Croat.*, 13(4), 301-317, Zagreb
- KRŠINIĆ, F., 2005a: *Speleohvarella gamulini* gen. et sp. nov., a new copepod (Calanoida, Stephidae) from an anchialine cave in the Adriatic Sea, *Journal of Plankton Research*, 27/6:607-615
- KRŠINIĆ, F., 2005b: *Badijella jalzici* - a new genus and species of calanoid copepod (Calanoida, Ridgewayiidae) from an anchialine cave on the Croatian Adriatic coast, *Marine Biology Research*, 2005/1:281-289
- LUČIĆ, I., D. BAKŠIĆ, J. MULAOMEROVIĆ, R. OZIMEC., 2005: Recent research into Vjetrenica and the current view of the cave regarding its candidature for the World Heritage List. 14th UIS International Congress of Speleology (ICS), Athens, August 21-28, 1-10
- OZIMEC, R., 2005: Stopama gromačkog pračovjeka - Život u podzemlju dubrovačkoga krša. Katalog izložbe. Grad Dubrovnik - Upravni odjel za zaštitu okoliša i prostorno uređenje & Hrvatsko biospeleološko društvo. pp. 36, Dubrovnik
- OZIMEC, R., 2005: Prirodni i umjetni speleološki objekti sjeverozapadne Hrvatske, njihov ekološki značaj i turistički potencijal, Zbornik radova s međunarodnoga znanstvenog skupa *Prometna povezanost Hrvatske s europskim zemljama u funkciji društveno-ekonomskog i kulturnog razvoja SZ Hrvatske održanog u Varaždinu 10. - 11. studenoga 2005.*: 307-320, Varaždin
- UBICK, D. & OZIMEC, R., 2005: On the harvestman genus *Lola* Kratochvil (Opiliones, Laniatores), *Natura Croatica*, 14/3:161-174, Zagreb

Izložba »U carstvu zmajeve bebe«

U sklopu svjetske izložbe »EXPO 2005«, koja je u Japanu održana od 11. travnja do 31. kolovoza 2005., predstavljeno je i podzemlje Dinarida pod naslovom »U carstvu zmajeve bebe«. Izložba je bila zajednički projekt Hrvatskog prirodoslovnog muzeja iz Zagreba i muzeja Hekinan Seaside Aquarium iz grada Hekinana. Inicijator i glavni organizator izložbe je bio zagrebački speleolog i biolog dr. Nikola Tvrčković, djelatnik Hrvatskog prirodoslovnog muzeja i član Speleološkog odsjeka Hrvatskog planinarskog društva »Željezničar« u Zagrebu. Zajedno sa suradnicima speleolozima, biologima i etnolozima iz Hrvatske i Slovenije, uspio je u Zagrebu, pomoću računala, zamisliti izložbu i, komunicirajući elektronskim putem posredstvom stručnjaka iz japanskog veleposlanstva u Zagrebu, prenijeti svoje zamisli japanskim suradnicima koji su postavili izložbu. Predstavljeno je bogatstvo kraškog podzemlja Dinarida, od Slovenije, preko Hrvatske do Albanije. Iako su predstavljene i površinske zanimljivosti i osobitosti dinarskoga krasa, najveća je pozornost posvećena raznolikosti i zanimljivosti podzemlja.

Glavna zanimljivost izložbe bile su četiri žive čovječje ribice - po nekadašnjem vjerovanju zmajeve bebe – uhvaćene u Gorskom kotaru i avionom dopremljene u Japan. Uz čovječju ribicu na izložbi su bile predstavljene i druge špiljske životinje, uglavnom endemi i relikti našeg podzemlja, ali također i bogatstvo naših špilja i jama, od kojih je najveće čista pitka voda. U staroj škrinji simbolički je bilo predstavljeno i ostalo bogatstvo, kao npr. arheološki i paleontološki nalazi (razno oružje i oruđe, keramika, otisci stopala kamenodobnih istraživača špilja, lubanja špiljskog medvjeda i dr.).

Nažalost, Hrvatski ured za EXPO 2005 nije tijekom priprema pokazao dovoljno zanimanja za ovu izložbu, pa je izostala odgovarajuća financijska potpora a time je i cijeli projekt došao u pitanje. Međutim, japanski su suradnici ovim projektom bili oduševljeni i insistirali na njegovom ostvarenju pa su ga potpomogli i financijski i organizacijski. Oni su potaknuli i izradu prospekta izložbe, za koji je ideju i priloge dao dr. Nikola Tvrčković. Prospekt na tri stranice formata A-4 štampali su Japanci, na japanskom i engleskom jeziku. Tekst s hrvatskog na japanski preveden je u japanskom veleposlanstvu u Zagrebu. Slikovne priloge za cijelu izložbu i ovaj prospekt dali su hrvatski i slovenski speleolozi, biolozi i etnolozi: Branko Jalžić, Roman Ozimec, Vlado Božić, Dragan Pelić, Arne Hodalić, Boris Sket, Darko Bakšić, Damir Lacković, Donat Petricioli, Anđelko Novosel, Alan Kovačević, Gordan Polić,

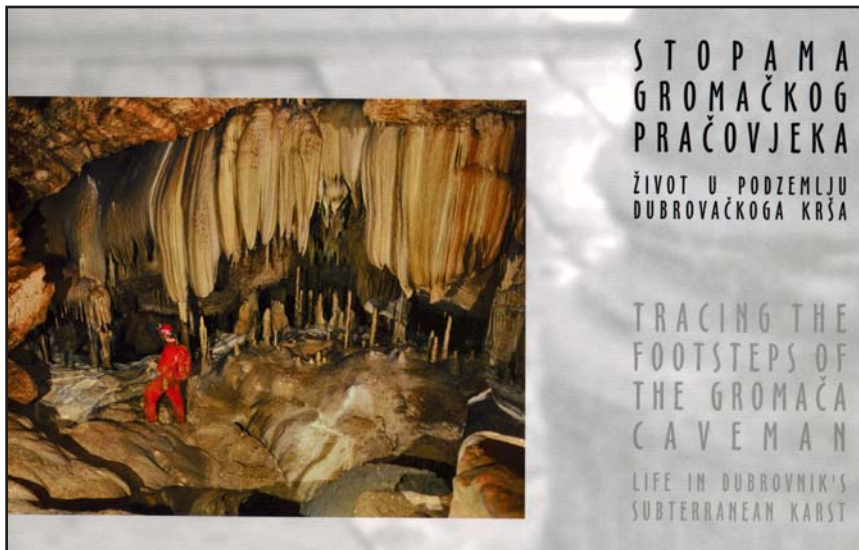
Martina Podnar, Dražen Pomykalo, Draško Holcer, Jasenka Topić, Antun Mates i Miro Andrić.

Iako je ova izložba bila postavljena na površini od samo 70 m², postala je velika senzacija cijele izložbe EXPO 2005, čemu su posebno pridonijele žive čovječje ribice, pa su Japanci predložili da se ona uvrsti u stalni postav Prirodoslovnog muzeja u Tokiju. Želja je djelatnika Hrvatskog prirodoslovnog muzeja da se nakon Japana takva izložba postavi i u Zagrebu, ali na većoj površini.

Usput, na otvorenju izložbe nisu prisustvovali glavni organizatori iz Hrvatske, obavili su to naši politički predstavnici. *Vlado Božić*

Izložba i katalog o podzemnim krškim fenomenima grada Dubrovnika

U petak 11. veljače 2005. u Muzeju Rupe u Dubrovniku otvorena je izložba »Stopama gromačkog pračovjeka – život u podzemlju dubrovačkog krša«. Predstavljani su podzemni krški fenomeni grada Dubrovnika, a posebno zaštićeni speleološki objekti – Močiljska špilja i Špilja za Gromačkom vlakom, njihova ekologija i živi svijet – troglobiontni, endemi i reliktni špiljski organizmi. Organizatori su

Grad Dubrovnik – Upravni odjel za zaštitu okoliša i prostorno uređenje, te Hrvatsko biospeleološko društvo (HBSD). Izložba je ostvarena na temelju sustavnog biospeleološkog i speleološkog istraživanja koje je HBSD u suradnji s gradskom upravom provelo tijekom 2003. i 2004. godine. Koncept su osmislili biospeleolozi Jana Bedek, Marijana Franičević, Branko Jalžić i Roman Ozimec, čija je i većina izloženih fotografija. Izložba je bila postavljena cijelu godinu, a krajem studenog prebačena je u Gradski muzej Karlovac, Strossmayerov trg 7, gdje je otvorena 24. studenog 2005. i ostaje do daljnjeg. Nakon Dubrovnika i Karlovca očekuje se njeno postavljanje u Zagrebu, Varaždinu, Samoboru i drugdje, gdje bude bilo zanimanja.

U sklopu izložbe tiskana je dvojezična hrvatsko-engleska knjižica-katalog u boji, formata 20×24 cm s 36 stranica i preklopnim koricama. Uz tekst, koji je napisao R. Ozimec, reproducirane su sve fotografije s izložbe. Na unutrašnjim koricama otisnuti su, za ovu priliku posebno obrađeni, nacrti Močiljske špilje i Špilje za Gromačkom vlakom, koje su prema speleološkim nacrtima izradili J. Bedek i M. Lukić. Organizatori izložbe su ujedno i izdavači, a atraktivna knjižica se može nabaviti po cijeni od 20 kn.

Istraživanja se nastavljaju, jer su na području Grada otkriveni neki novi, iznimni speleološki objekti, kao što su Špilja na polju kod Ljubača i Sumporne špilje kod Dubrovnika. Također, nastavlja se istraživanja Špilje za Gromačkom vlakom u kojoj je, zahvaljujući niskom vodostaju podzemnih voda, prošle godine otkrivena mogućnost daljnjeg napredovanja u najnižim etažama.

Roman Ozimec

Stopama gromačkog pračovjeka – izložba u Karlovcu

Na povratku s ovogodišnjeg »Skupa speleologa« svratili smo u Karlovac na izložbu »Stopama Gromačkog pračovjeka«. Na žalost, bili smo jedini speleolozi koji su iskoristili ovu priliku (za sudionike Skupa ulaz je bio besplatan).

Izložba je bila postavljena u tavanskom prostoru karlovačkog Gradskog muzeja.

Predivne fotografije prikazuju špilje dubrovačkog zaleđa/područja: Špilju u polju kod Ljubača, Močiljsku špilju, Špilju za Gromačkom vlakom, te sustav Vilina špilja – izvor Omble. Ima tu lijepo prikazanih špiljskih prostora, predivnih špiljskih ukrasa, poneki detalj s istraživanja, te velik broj fotografija špiljske faune (od šišmiša do malih »bubica«, kako bismo mi laici rekli). Autori fotografija članovi su HBSD-a, njih osmero.

Izložba je do sada prikazana u Dubrovniku i Karlovcu, a u planu su i drugi gradovi. Ako još niste vidjeli izložbu, nemojte propustiti sljedeću priliku. U međuvremenu fotografije možete pogledati u Katalogu, no doživljaj je neusporedivo ljepši kada se gledaju u velikom formatu. A speleolozi će poželjati i uživo razgledati prikazane špilje.

Mea Bombardelli

Mineral Expo 2005.

U prostorijama Gradske kavane u Zagrebu, na trgu Bana Josipa Jelačića, tvrtka Croatia Marketing organizirala je 21. – 22. svibnja 7. po redu međuna-

Štand Speleološkog odsjeka HPD »Željezničar«

foto: V. Božić

rodni sajam minerala i fosila. Na sajmu je sudjelovalo četrdesetak izlagača iz Hrvatske i inozemstva. Između 10 i 20 sati posjetitelji su mogli razgledati i kupiti raznovrsne minerale i fosile te razgovarati s izlagačima. Suorganizator sajma je i obitelj Miculinić; njezini članovi Neven i Kazimir su i naši članovi, a izlagali su svoje neobrađene i obrađene minerale (nakit). Kao i svake godine na sajmu je na drugom katu kavane bio i štand našeg SO-a. Bio je smješten između štanda Prirodoslovno-matematičkog fakulteta i štanda Marka Budića, također našeg mladog člana, koji je izlagao svoje minerale. Kod nas su posjetitelji, uz razgledavanje opreme iz našeg speleološkog muzeja, mogli kupiti poneku speleološku knjigu, časopis ili nacrt. Uz prigodno svjetlo karbidne lampe, za vrijeme sajma dežurali su članovi SO-a i posjetiteljima davali razne obavijesti o speleologiji i našem speleološkom odsjeku. Sajam su pratili i mediji. Računa se da je sajam posjetilo oko 2500 ljudi.

Marin Lukas

Speleogalerija u Kastvu

Dana 11. lipnja 2005. otvorena je Speleogalerija u Kastvu. Uvodnom predstavljanju, koje je održano u vijećnici grada Kastva, prisustvovao je velik broj posjetitelja. Skup je otvorio predsjednik Speleološke udruge Estavela, SUE (organizatori događaja), Alen Kapidžić, te predstavio drugu i njen program. Zatim je slijedilo predavanje Dalibora Reša o sedam godina rada udruge u kojima su održali 5 speleoloških škola, istražili 180 objekata, sudjelovali na speleološkim ekspedicijama u Hrvatskoj i izvan nje i još mnogo toga. Cilj je projekta »Speleogalerija« upotpunjavanje turističke

ponude grada Kastva, popularizacija speleologije i podizanje ekološke svijesti posjetilaca. Projekt je pod pokroviteljstvom AED-a, SMART-Rijeka, Turističke zajednice Grada Kastva, Prirodoslovnog muzeja u Rijeci te Župnog ureda sv. Jelene Križarice, Kastav. Prisutnima su se još obratili gradonačelnik Kastva, g. Dean Jurčić, i predsjednik HSS-a, dr. sc. Mladen Garašić.

Speleogalerija je smještena u prizemlju kule (u sklopu Crkve sv. Jelene Križarice) u kojoj su i prostorije udruge. Predsjednik SUE Alen Kapidžić je rezanjem zamke

službeno otvorio galeriju, čiji je prvi postav posvećen 7. godišnjici rada udruge, nakon čega su brojni posjetitelji potpuno ispunili izložbeni prostor. Oni manje nestrpljivi čekali su svoj red oko stola s hranom i (odličnim) vinom postavljenim ispred kule. Različiti postavi galerije predstaviti će široj zajednici krške fenomene Istre, njezin bogati podzemni svijet, arheološke nalaze, životinje koje tamo obitavaju te dosadašnju aktivnost i rezultate udruge. Galerija će koristiti i kao edukacijski centar za učenike osnovnih i srednjih škola – SUE već tri godine u suradnji s PŠ »Fran Krsto Frankopan« u Omišlju na otoku Krku provodi projekt »Speleotabisi«.

Kada su svi znatiželjnici pogledali postav, čestitali organizatorima te utažili glad i žeđ, broj ljudi oko kule postupno se počeo smanjivati. Oni najizdržljiviji su nakon zatvaranja galerije formirali malu auto povorku te opskrbljeni novim količinama hrane i pića krenuli prema plaži u Mošćeničkoj Dragi gdje je tulum uz vatru i gitare potrajao do zore. Ovakav pothvat Kastavaca zaslužio je da ga se pošteno proslavi i da se ohrabri organizatore za daljnji i još kvalitetniji rad.

Prva promjena postava dogodila se još iste godine, točnije 18. studenog 2005. I tada je održano prigodno multimedijско predavanje u vijećnici Grada Kastva na temu drugog postava Speleogalerije: »Speleološke ekspedicije u 2005«.

Postav donosi informacije, fotografije i topografske nacрте s ekspedicija u kojima su sudjelovali članovi udruge: Šverda 2005, Međunarodna speleološka ekspedicija Atom 2005, Cetina 2005. i Podillja Ukrajina 2005. Posjetitelji također mogu pogledati zanimljivu PowerPoint prezentaciju o postavu galerije.

Martina Pavlek